

Pomeranč? Mandarinka?

BezOhledu Dramacentrum Bezejména, DDM Větrník Liberec: Podivný případ se psem

Já mám prostě rád tyhle formy. Tato krátká úvaha proto vůbec nebude o významech a obsazích, už vůbec ne o analýzách různých posunutých psychických dispozic nebo dokonce autismu, ale o tom, co nám může poskytnout tento typ divadelní formy. Ona nám totiž může poskytnout mnohé, i když se nijak nezajímáme o posunuté duševní stavy. A kromě toho a na okraj, nahlédneme-li my, kteří si o sobě myslíme, že vnímáme svět „normálně“, do přepokládaného vidění světa zvláštními, třeba precitlivělými lidmi, odhalí se nám spousta netušených dimenzí.

Celá hra byla nádherně fragmentární: zvukově, vizuálně, dějově. Různé dílky, fragmenty, se poskládávaly, zřejmě částečně připraveně a nacvičeně a částečně i spontánně, fragmenty na různých vrstvách se překrývaly, nové fragmenty se zjevovaly a staré fragmenty mizely. Imprese, exprese, vše zároveň ostré i tupé, chvílemi ostré, chvílemi tupé, chvílemi současně ostré a tupé. Chvílemi nesnesitelně ostře pisklavé, ječivé, chvílemi blaženě rozostřené.

V životě se i zcela zásadní věci odehrávají paralelně s mnoha zdánlivými banalitami nebo zdánlivě nesouvisejícími událostmi probíhajícími kdesi na pozadí. Zásadní události vnímáme přes clonu ostatního dění, které pro nás třeba zásadní není, ale přesto nám zásadně formuje vnímání toho nejdůležitějšího. Například v okamžiku, kdy nám někdo oznámí, že musíme udělat zásadní akci, třeba někoho zachránit, se stejně neubráníme deseti dalším postranním myšlenkám: že jsme se dnes pořádně nenajedli, že nám lezou do očí nedostatečně ostříhané vlasy, že máme v hlavě ulpělou melodii, ... Myslím, že „místy zastřená“ a fragmentární forma této inscenace tento jev dobře zkoumala. Toto krásné divadlo bylo studií vnitřního vnímání jak všednosti, tak drobných dramát, tak větších dramát, tak vyhocených existenciálních dramát.

Konzumovala matka mandarinku, pomeranč nebo něco jiného? Mlaskání zasmyčované do pozadí – matčin příznačný motiv – bylo dokonalé, přiměřeně pochopitelné a přiměřeně rozumově nerozklíčovatelné.

A jedna divoká poznámka: celek tohoto divadla se mi velmi příjemně a inspirativně asocioval s romány Alaina Robbe-Grilleta – viz například Dům milostných schůzek nebo Vzpomínky na zlatý trojúhelník. (PO)

Divadlo Neslepýš: Rizoto

Vařící a tlachající ženy v kuchyni jsou dnes už poměrně klišé. V každém druhém seriálu na jakémkoliv televizním programu jich je dvanáct do tuctu. Baví se o nákupech, o dětech, o manželech/milencích, o sousedech... Za to tlachající muži, ba co muži, dva tlachající severští vikingové (!) popíjející vikingské pivo a poslouchající orchestrion (tedy vlastně jukebox), kteří se baví o solených treskách, severském příbuzenském incestu a starém sousedovi (jméno zapomenuto, pardon) vnášejí do světa „chalupářských“ kuchyní svěží Fønvind.

Všudypřítomná atmosféra dálky, izolovanosti v kombinaci s repetitivností a absurditou nemůže nechat žádné intelektuálně naladěné srdce v klidu. A tak v hledišti zaznívaly salvy smíchu. Od začátku do konce udržená vědomá trapnost, se kterou si tvůrci hrají, funguje díky své naprogramované a dodržované repetitivitě. Parodie s odkazy na severské filmy se stísňenou, depresivní atmosférou a narážky na vylidněnost dálného severu se prolínají s aktuálním tématem možné odlišnosti (snad až možné intence usmrcení) skrze umělou inteligenci, která se na rozdíl od lidských protagonistů velice rychle obrozuje a učí.

Z jeviště do hlediště stříkala až pohlcující extrovertní radost herců z hraní (si). Jak prohlásil sv. Augustin: „Kdo chce druhé zapalovat, musí nejdřív sám hořet.“ A tady všichni hrající hořeli. Zvláštní a nové pro mě jako diváka byla směs určité absurdní poetičnosti (vnitřní promluvy Henrika) s jakousi přizemností reality (neustále komentované močení Olafa) a vulgárními výrazy, které ale de facto neurážely.

Kontrast Ulriky, která se hodiny dokáže „koukat z okna a neutrácet“, vůči neustále kecajícím a opíjejícím se mužům podporuje absurditu partnerského soužití. V některých chvílích mi ale přišlo, že přílišná ukecanost ubírala na komičnosti a pointě na úkor jiných divadelních prostředků.

Linka pytle v pytli s pytlím v pytli a pytli v pytli... tedy až detektivní zápleтка dokázala udržet diváka napjatého až do poslední chvíle. Po konci inscenace mi zůstala snad jen jedna nezodpovězená otázka: Proč umělá inteligence hledala sražené podivné zvíře, které vypadá trochu jako králík a trochu jako kachna? Že by to byl její domácí mazlíček? Nebo to byla další forma umělé inteligence, která ale skončila „u buranů na mrazáku“?

Ať tak či tak, já jsem si inscenaci naprosto užila, a to i přesto, že jsme nejspíš všichni debilové, protože nedokážeme rozpoznat rozdíl mezi kachnou a králíkem. (Minimálně já jsem tedy nabídnutým testem neprošla.) Drzá baterka (WE)

Potkal Quijote Quijota...

Quijote, Quijote, Quijote! Teátr Vaštar Ostružno

Nelze než souhlasit s tím, co hned v úvodu hry konstatoval Michal Ston, totiž že o Donu Quijotovi už toho bylo napsáno tolik, že k němu těžko cokoli dodávat, na druhou stranu osobitá a autentická syntéza tohoto uvažování může být mimořádně osvěžující. V tomto představení se to podařilo minimálně ve třech rovinách.

Cervantesův román se skládá ze dvou částí, přičemž zásadním rozdílem mezi nimi je, že zatímco v první části Quijote naráží na svět, který jen reálně neodpovídá rytířským románům, v části druhé chodí světem, který zároveň už zná Dona Quijota. Stejně tak dnes těžko najít publikum, které by Quijota neznalo, a tak jsou autoři předem donuceni pracovat s ním jako s určitým konceptem. Opravdu vzácné jsou přitom realizované představy, kdy Quijote potká jiného Quijota, a zde se občas setkají i tři. Daleko snazší bývá utvářet Quijota jeho narážením na hranice reálné společnosti než konfrontací s dalšími Quijoty. Přitom se nelze zbavit vtíravé otázky, zda náhodou nejsme skutečnými Quijoty nakonec všichni, jen s různou schopností reflexe.

Druhou, velmi silnou rovinou představení byla aktualizace – formování dnešních Quijotů přes novodobé rytířské příběhy Barbara Conana, Spartaka nebo policistů z Kobry 11. Brilantní je v tomto smyslu konfrontace neohrožených superhrdinů s idejemi svobody jako vysněného lesa, kde můžeme bez překážek kdykoli přeskakovat potůček, lásky jako společného prožívání naplněných a smysluplných chvil nebo dobrodružství jako dobrých bot, skvělého outfitu, možnosti měnit svět 80 km od Plzně nebo hrát divadlo po čtyřicítce.

Přirozeně se tak nabízí myšlenka, zda náhodou není svět převrácený, jestli naopak není skutečným světem ten donkichotský. To hra precizně ukazuje přes románu vlastní tzv. karnevalovou kulturu, kdysi popsanou Michaelem Bachtinem, kdy se vysoké hodnoty či moc negují v nízkost a bezmoc – policisté jsou komičti a diváci postříkaní vodou, čímž dochází k jakémusi všeobecnému smíchovému obrození. Nejdůležitější myšlenka donkichotského světa nicméně přišla během litého minutového souboje: Don Quijote nikdy nemůže vyhrát nad Donem Quijotem. (MI)

Z pátečních nočních debat:

Podivný případ se psem. Plénium ocenilo dynamiku a herecké výkony, ale zpočátku se těžko orientovalo v roztržitém obrazu a přehlušené zvukové vrstvě; po čase však našlo klíč k vnímání a postupně si vytvořilo vztah k protagonistovi, kterého četlo jako autistického. Inscenace vyvolala silné dojmy i nepříjemnost z přestimulace, zároveň ale nabídla silný obraz chaosu v hlavě. Lektori vyzdvihli prostorové řešení, architekturu zvuků a schopnost vizualizovat vnitřní svět postavy; zazněly i výtky k absenci ztišení a slabšímu ztvárnění vztahu hlavního hrdiny ke psovi. Soubor potvrdil, že smrt psa odpovídá předloze a závěr měl být retrospektivní – motivace otce však zůstává záměrně nevyjasněná.

Rizoto. Plénium se od začátku dobře bavilo, ocenilo jednoduchost prostředků a zároveň velký rozměr témat, přičemž výrazně rezonovala otázka smyslu formy, gradace a pointy – v závěru u některých převládla pocit ztráty směřování. Diskutovalo se o metaforičnosti severského prostředí, izolaci a roli umělé inteligence, včetně její přítomnosti od začátku a vyvolání konce publikem. Lektori nabídli širší interpretační rámce: od existenciální parodie a žánrového balancu (PV), přes absurdní humor a popkulturní odkazy (VH), až po dramaturgické napětí mezi severskou stylizací a českými realitami (AS). Vznikla debata o rozdělení představení na mluvenou a nemluvenou část (TŽ), přičemž více hodnotných momentů se dělo spíš tam, kde se nemluví. Soubor sám vnímá AI jako nástroj pro zkoumání prázdna a zábavně zpracovává těžká témata, přičemž zhruba třetina vzniká improvizací podle momentálního nadšení.

Quijote, Quijote, Quijote! Plénium ocenilo inscenaci jako upřímnou, tvořivou a silně rezonující – zejména díky motivu donkichotství, které evokovalo smích i smutek zároveň a dotklo se generačních otázek porozumění. Bavila stylizace do absurda a schopnost ironie bez kalkulu, přesto zazněla kritika vizuálních prvků (např. kalhot). Lektori se zaměřili na vrstvy inscenace: od klauniády, patafyziky a výsměchu patosu až po hluboké existenciální roviny. Vyzdvihli dramaturgii, zcižovací prostředky i odvahu k upřímnosti bez ironických alibi. Hra podle nich dekonstruovala nejen Dona Quijota, ale i samotné herectví a osobnost tvůrců, přičemž klíčová zůstala divácká emoce. (WE)

Tématem letošních soch z písku v Písku je svoboda. Soch je celkem šest a jsou na obou stranách Otavy. Kurátorem projektu je letos Tomáš Žížka, který je zároveň jedním z lektorů při našem Šrámkově Písku.

Citát pátečního večera

Taky si myslíš, že chlap po čtyřicítce, když dělá divadlo, že je to trapný? (*Quijote, Quijote, Quijote!*)

